

Βιώματα από την Τσεχοσλοβακία της δεκαετίας του '50

Κύριε Αξελέ,

Νέο Ψυχικό, 17-4-90

Στα «Τετράδια», Φθινόπωρο '89 – Χειμώνας '90, διάβασα ενδιαφέροντα άρθρα, Ρουμανία: *Η φύση απειλείται*, Βουλγαρία: *Η τραγωδία της πόλης Ρούσε*.

Έζησα κι εγώ σε Λαϊκή Δημοκρατία, δύο χρόνια, στην Πράγα. Όχι βέβαια τραγωδίες. Αλλά, να. Κάτι άλλο. Ορισμένα, θα σας τα πω.

Απηλάθη ο άντρας μου από τη Γαλλία. Και βρεθήκαμε τέλος στην Πράγα, και όταν είδα στην αίθουσα αναμονής τις επιγραφές στα τσέχικα και στα ρωσικά, ξαφνιάστηκα.

– Τι ζητούν τα ρωσικά! Εδώ είναι Τσεχία! είπα.

– Άκουσε! Εδώ είναι Λαϊκή Δημοκρατία! Λοιπόν. Την κρίση σου δεν την χρειαζόμαστε. Στόμα κλειστό! Μάτια κλειστά! Αφτιά κλειστά. Υπακοή! Ή πιστεύουμε ή δεν πιστεύουμε! Να μη σου το ξαναπώ! Πρόσεξε!

Ένωσα, δεν ήταν πια ο άντρας μου δίπλα μου. Αλλά ο σύντροφος Μάξιμος, που δεν επέτρεπε την παραμικρή παρατήρηση για το ΚΚΕ.

Το ίδιο βράδυ, στο ξενοδοχείο, αφού συγύρισα τα πράγματά μας στο δωμάτιο, πλάγιασα, πλησίαζαν πια μεσάνυχτα. Οπότε άνοιξε ξαφνικά η πόρτα του δωματίου, θόρυβος, θήματα βαριά, δεν ήταν φέρσιμο του άντρα μου. Άναψα το φως του κομοδίνου. Είδα έναν άγνωστο. Κοντός, ασουλούπωτος. Τρόμαξα. Τον ρώτησα γαλλικά ποιος είναι. Και πώς μπήκε νυχτιάτικα στο δωμάτιό μου.

– Είμαι Έλληνας. Αφήστε τα γαλλικά. Είμαι το μάτι του Κόμματος. Μπορώ να μπαίνω όπου θέλω, και ότι ώρα θέλω.

Και έγινα Τούρκος και του απάντησα «το μάτι, το φρύδι του Κόμματος, να βγείτε αμέσως έξω. Έξω!»

Εκάγχασε και καλοκάθησε στην καρέκλα. Κι εγώ έσθησα το φως κουκουλώθηκα, και κατάλαβα ότι φέρθηκα βλακωδώς, φοβόμουν, δεν ήξερα τι να κάνω, και τον άκουσα που έφευγε, χτυπώντας τα πόδια του. Δεν άργησε να έρθει ο άντρας μου. Μου είπε στενοχωρημένος ότι φέρθηκα άπρεπα, ότι αυτός ήταν ο αντιπρόσωπος του Κόμματος στην Τσεχοσλοβακία, ο Δημήτρης Παπάς.

Τότε πια κατάλαβα πού βρισκόμουν. Πήγε ο άντρας μου στο κρεβάτι του, εγώ έμεινα στο δικό μου και έκλαιγα ως το πρωί.

Άλλο.

Την επομένη το μεσημέρι στο εστιατόριο το μάτι του Κόμματος είχε γίνει στόμα του Κόμματος. Μας έφαγε το κρέας του δελτίου τροφίμων εις τρία διαιρέθηκε το

Ἄλλο:

– Μοσχαροκεφαλή; Ποιος δηλαδή;

– Από μέρους του συναγωνιστή Πορφυρογέννη. Για να μάθεις, λέει. Αυτός μ' έστειλε.

Σε λίγο σηκώθηκε, δυο-τρεις βόλτες στο δωμάτιο και μου είπε.

Ε, όχι δα! Δεν ήμουν πια νέα, για να πιστεύω στον Κομμουνισμό! Μα αυτό αφορούσε εμένα.

'Αλλο.

Μετέφρασα επίσης στα γαλλικά και διηγήματα Ελλήνων λογοτεχνών – κανένα δικό μου. Τα μετέφρασε η Γαρμπίλα στα τσέχικα. Ενεκρίθησαν και από τον γάλλο αντιπρόσωπο του Κ.Κ. και από τον οίκο Μελαντρίχ. Ζήτησαν έναν πρόλογο από τον Μάξιμο. Έγινε ο πρόλογος, έγιναν τα συμβόλαια, πήραμε προκαταβολή, ορίσαμε και ένα ποσό από τα δικαιώματά μας, για τα «συμμοριτάκια».

Είμασταν πια στη Βιέννη. Η Γιαρμίλα μου έστειλε τον τόμο με τα διηγήματα των Ελλήνων λογοτεχνών. Πουθενά το όνομά μου. Και όχι το όνομα του Μάξιμου στον πρόλογο, αλλά του Δημήτρη Παπά. Όσο για το άλλο βιβλίο, με τα διηγήματα που αφορούσαν τα παιδιά, εξεδόθη μεν, αλλά το πήρε είδηση το μάτι του Κόμματος, και το βιβλίο απεσύρθη από την κυκλοφορία και καταστράφηκε.

Άλλο.

Λοιπόν θα φεύγαμε για την Βιέννη. Πρώτες ημέρες του 1950, και ένας τα μάλα οργισμένος Μάξιμος, μου δήλωσε, δεν θα φεύγαμε. Εξ αιτίας μου! Είχα πει, αν ήταν ο Μάξιμος, και όχι ο Ζαχαριάδης, δεν θα ερχόταν αυτή η τελική ήττα. Έξω φρενών ο κύριος σύντροφος Πορφυρογένης γι' αυτά τα άπρεπα λόγια μου. Του τα μετέφεραν ο τάδε και η τάδε.

Εκάγχασα. Μα δεν ήμουν βλαξ, ούτε αμόρφωτη, ούτε μικρούλα για να πω αυτήν την ανοησία. Και γιατί να εκμυστηρευθώ σ' αυτό το ζεύγος των χαφιέδων και όχι στους φίλους μου; Τόσους φίλους Τσέχους είχα!

Οργίλος ο σύντροφος Μάξιμος. Θα περνούσα από Στρατοδικείο. Μου απαγορεύεται η έξοδος από το ξενοδοχείο. «Νίπτω τας χείρας μου». Και έφυγε.

Κι εγώ, μια και δυο κατέθηκα στον διευθυντή. Εθνικοποιημένο το ξενοδοχείο. Γνώριζε ο διευθυντής την ιστορία. Του είπα ότι είναι ανάγκη να δω ορισμένα πρόσωπα.

Οργισμένος ο διευθυντής, χτύπησε το χέρι του στο τραπέζι.

– Πότε θα παύσουν τέλος πάντων αυτές οι καταδόσεις!

Μου επέτρεψε να βγω. Να πάω όπου θέλω, να επιστρέψω οπότε θέλω.

Και ξεσήκωσα τους φίλους μου Τσέχους, και φύγαμε σε λίγες ημέρες.

Αλλά. Στα σύνορα, η αμαξοστοιχία στάθηκε. Ένας Τσέχος έβγαλε τον άνδρα μου από το κουπέ. Με ρώτησε τι έχουν οι θαλίτσες μου. «Ρουχισμό και βιβλία» του απαντώ. «Έχω εντολή για λεπτομερή έρευνα». Ρώτησα. «Από τους συντρόφους Παπά και Πορφυρογένη;» Μου απάντησε, «ακριβώς».

Μια Τσέχα με πήρε στο διπλανό κουπέ. Έξω παπούτσια, κάλτσες, και λοιπά. Μα δεν βρέθηκαν διαμάντια.

Μας κατέβασαν από την αμαξοστοιχία, άνοιξαν τις θαλίτσες πάνω στο λασπωμένο πάτωμα του Σταθμού, μα δεν βρέθηκαν τα διαμάντια και τα χρυσάφια που εγώ και λοιπά.

Η αμαξοστοιχία στο μεταξύ είχε φύγει. Μας οδήγησαν στο καφεενάκι του Σταθμού, κάπου πεντακόσια θήματα πέρα. Ένας στρατιώτης μπροστά, με εφ' όπλου λόγχη. Πίσω, ο Μάξιμος. Αριστερά και δεξιά του, από ένας στρατιώτης. Εφ' όπλου λόγχη. Πίσω από τον Μάξιμο, εγώ. Αριστερά, δεξιά, στρατιώτης, εφ' όπλου λόγχη. Πίσω μου στρατιώτης. Εφ' όπλου λόγχη. Με αυτήν την τιμητική συνοδεία, φθάσαμε στο καφεενάκι. Γεμάτο θαμώνες, και γέμισε το τραπέζι μας ποτά και μεζέδες, είχαν μαθευτεί τα διατρέξαντα, και μας φανέρωναν τη συμπάθειά τους. Δυο χρόνια στην Τσεχία, ούτε μισόν Κουκούε συνάντησα.

Να σας πω κι αυτό:

Βιέννη. Έτος 1962. Ο Μάξιμος δεν είχε ακόμα ταφεί, και στο τηλέφωνο με κάλεσε ο αρχισυντάκτης της Arbeiter Zeitung, ο σύντροφος Σίλινγκ. Εβραίος. Εβραίοι όλοι οι του Κ.Κ. Αυστρίας. Δεν θύμιζαν ποσώς τους δικούς μας Εβραίους, τους καλούς και αγαθούς, δεν μου θύμισε κανένας από τους Εβραίους της Βιέννης που γνώρισα, τον κύριο ή την κυρία Ζακ Βεντούρα. Κάποιον από την αξέχαστη οικογένεια Μπεναρό-

για. Κάποιον από τους Εβραίους μαγαζάτορες, από όπου αγόραζα τα προς το ζειν, τα πέντε χρόνια που ζήσαμε στη Θεσσαλονίκη.

Και ο σύντροφος Σίλινγκ, χωρίς καν να με συλλυπηθεί:

– Ακούστε! Ο άνδρας σας χρωστά ακόμα δυο δόσεις για το βιβλίο που του τυπώσαμε. Αν δεν καταβάλετε τα χρήματα εντός των ημερών, θα σας σύρω στο δικαστήριο.

– Φυσικά, του απάντησα. Εσείς αυτό θα κάνετε, αυτό σας αρμόζει. Ο άντρας μου όμως δεν έγραψε αυτό το βιβλίο για να καζαντήσει, ούτε για να γίνει ένδοξος. Αλλά για να διαδοθούν οι ιδέες του. Δεν πρόκειται να σας δώσω ούτε μονόλεπτο!

Και πολύ οργισμένη, του πέταξα.

– Das ist unverschamt!

Πόσο θα ήθελα να το πετάξω αυτό και άλλα χειρότερα σε ορισμένους Κ.Κ. στην Πράγα. Σε Έλληνες. Κομμένοι και ραμμένοι στα χνάρια των Χιτλερικών. Κάθε Τσέχος γεννιέται κάτω από ένα δέντρο, μ' ένα βιολί στο χέρι. Ε, καταλαβαίνετε τι εστί Τσέχος. Σαν από άλλο αστέρι.

Σας είπα ελάχιστα, από τα πάμπολλα που θαρραίνουν την καρδιά μου. Ο Μάξιμος κάθε φορά συνιστούσε.

– Πρόσεχε! Αυτό δεν θα το πεις. Πουθενά! Ποτέ! Δεν πρέπει να μαθευτεί.

Και σας Χαιρετώ,
Πηνελόπη Μαζίμου